

Література

1. Аналітичний огляд банківської системи за 9 місяців 2017 року [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство «Рюрик». – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2017.pdf.
2. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності : монографія / О. В. Дзюблюк, М. Д. Алексеєнко, В. В. Корнеєв [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. – 298 с.
3. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник НБУ. – 2014. – №5. – С. 26-33.

УДК 336.22:005

Тищук Б. О., Кізима А. Я.,
Тернопільський національний економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

З переходом української економіки на ринковий шлях розвитку стало зрозумілим те, що дієздатність економічної системи держави значною мірою залежить від ефективності управління у сфері оподаткування. В даному випадку елементи податкового контролю виступають найважливішими інструментами загальної системи управління податковим процесом, яка в умовах ринку набуває форми державного податкового менеджменту. Як і будь-який інший вид менеджменту, державний податковий менеджмент передбачає прийняття ефективних управлінських рішень в сфері акумуляції податкових доходів, у тому числі шляхом виявлення і припинення фактів ухилень від сплати податків.

Теоретичну основу для вивчення організації процесу оподаткування заклали такі зарубіжні економісти, як А. Вагнер, Дж. Кейнс, У. Петті, Д. Рікардо, А. Сміт та ін. Вагомий внесок у дослідженням проблем оподаткування та податкового менеджменту в контексті протидії ухиленню від сплати податків зробили такі вітчизняні науковці, як А. Крисоватий, А. Луцик, А. Кізима, В. Мельник, Я. Литвиненко, В. Опарін, О. Воронкова, М. Тарасюк та ін.

Однак, багато теоретичних, методологічних та організаційних питань створення в Україні адекватної новим умовам системи контролю за ухиленням від сплати податків залишаються або взагалі не дослідженими, або недостатньо розробленими, або вимагають свого переосмислення.

Відповідно до результатів попередніх наукових досліджень вдалося встановити, що державний податковий менеджмент можливо розглядати як науку, як економічне та організаційне явище, як особливий вид управлінської діяльності та як процес [1, с. 3].

Так, державний податковий менеджмент як наука представляє собою сукупність знань та наукових поглядів на явища та процеси, що об'єктивно відбуваються в суспільстві між державою та платниками податків з приводу формування за рахунок податкових надходжень головного централізованого фонду держави – бюджету з метою створення фінансової бази для виконання державою її функцій та завдань.

З економічної точки зору державний податковий менеджмент представляє собою сукупність норм, методів та правил організації відносин між державою та платниками податків з метою формування бюджетів та державних цільових фондів.

З організаційної точки зору державний податковий менеджмент представляє собою сукупність органів державної законодавчої, виконавчої та судової влади, які наділені повноваженнями в сфері оподаткування.

У свою чергу, державний податковий менеджмент як особливий вид управлінської діяльності представляє собою цілеспрямовану діяльність держави в особі спеціально уповноважених органів державної влади з метою виконання цілей та завдань податкової політики задля забезпечення економічного та соціального розвитку країни в цілому.

Як процес державний податковий менеджмент представляє собою логічно побудовану сукупність послідовно реалізовуваних етапів управління податковими відносинами: формування податкової політики, обґрунтування цілей, розробки регламентів, організації сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), мотивування співробітників податкових органів та платників податків до дотримання податкового законодавства, контролю та аналізу виконання законодавчих вимог і встановлених податковою політикою держави цілей та завдань з наступною розробкою висновків та рекомендацій спрямованих на уточнення цілей, регламентів та способів організації справляння податків, зборів (обов'язкових платежів). Визначені етапи процесу державного податкового менеджменту реалізуються в межах його функцій [1, с. 4].

У процесі становлення й розвитку податкової системи України виокремилися такі загальні функції державного податкового менеджменту:

- організаційна (впорядкування процесу оподаткування та системи органів управління ним);

- облікова (облік платників податків та сум податкових платежів);
- аналітична (планування та аналіз податкових надходжень до бюджету та їх джерел);
- контролююча (контроль за дотриманням податкового законодавства);
- регулююча (використання податкових інструментів для впливу на соціально-економічні процеси) [2, с. 55].

Отже, метою державного податкового менеджменту є реалізація через свої функції податкової політики, формування доходної частини бюджетів всіх рівнів, зменшення негативних наслідків протидії від сплати податків та забезпечення дієвого впливу податків, зборів (обов'язкових платежів) на розвиток національної економіки та соціальних відносин в суспільстві.

Обхід податків є формою мінімізації податкових зобов'язань, при якій юридична або фізична особа за допомогою активних, частіше правомірних, дій виводить себе з категорії платників того чи іншого податку і, отже, не сплачує податок.

Проблема ухилення від сплати податків в Україні не є новою, вона лише загострилася в умовах ринкової трансформації української економіки, коли закони сприймаються номінально, а податкові закони дуже часто ігноруються, оскільки спрямовані на зменшення доходу юридичних та фізичних осіб [3, с. 314]. Тому за ухиленням від оподаткування передбачена відповідальність, без якої неможливо уявити становлення ефективного податкового менеджменту, який би розв'язав проблеми справедливого розподілу податкового тягаря між платниками податків, спрощення механізму оподаткування, чіткого визначення прав та обов'язків платників податків, забезпечення стабільності податкового законодавства, поліпшення організації роботи (в т. ч. інформаційної) органів Державної фіскальної служби України з платниками податків.

Література

1. Тарасюк М. В. Теоретичні засади державного податкового менеджменту / М. В. Тарасюк // Сталий розвиток економіки. Економіка та управління національним господарством. – 2013. – № 3(20). – С. 3-7.
2. Воронкова О. М. Система державного податкового менеджменту: сутність, склад, особливості / О. М. Воронкова // Вісник Донецького національного університету. Серія: економіка і право. – 2013. – № 2. – С. 54-58.
3. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент : підручник / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. – К. : Знання, 2008. – 525 с.